บทที่ 2

ความเป็นมาของเหตุสุดวิสัยในกฎหมายแพ่ง

ในสมัยก่อนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดน้ำท่วม ความเสียหายนั้นคนสมัยก่อนจะคิดว่าเกิดฟ้าดินบันดาลหรือการลงโทษของสิ่งที่อยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์ เช่น ฟ้าผ่า ฝนตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว เป็นต้น ซึ่งอาจมาจากการกระทำของเทวดาอินทร์พรหมที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์เช่นนั้น ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้นมีการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมได้หรือต่อต้านได้จึงเรียกว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากการกระทำของธรรมชาติ ส่วนการกระทำของคนที่ก่อให้เกิดเป็นเหตุสุดวิสัยขึ้น เช่น โจรปล้น ไฟไหม้ เป็นต้น ก็ถือว่าการกระทำเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดหมายได้หรือป้องกันได้เพราะถ้าคาดหมายหรือป้องกันได้ก็คงไม่รอให้โจรมาปล้น จึงเป็นเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากการกระทำของคนซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คืออยู่นอกเหนืออำนาจและการควบคุมของมนุษย์และไม่อาจคาดหมายได้ แม้จักได้ใช้ความระมัดระวัง

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มในสังคม ย่อมต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นความสัมพันธ์ในทางกฎหมาย ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดผลในทางกฎหมายกรที่บุคคลใดมีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับบุคคลอื่นได้เรียกว่าผู้มีสิทธิ ส่วนบุคคลที่ต้องปฏิบัติตาม คือ ผู้มีหน้าที่ ดังนั้นกฎหมายคือกฎข้องบังคับในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ สิทธิจึงเป็นปัจจัยสำคัญในกฎหมายแพ่ง เหตุการณ์หรือการกระทำของบุคคลก่อให้เกิดสิทธิทำให้เกิดเป็นผลในกฎหมายแพ่งขึ้น

1. ภูมิหลังการร่างบทบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยในต้นร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี 2466

สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 1 และ 2 ได้เริ่มร่างครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2451 โดยมีคณะกรรมการชำระร่างกฎหมายประกอบด้วยกรรมการชาวฝรั่งเศสทั้งสิ้น และได้กระทำการเป็นลำดับโดยเสนอร่างต่อเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2452 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเสนอต่อเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอีก 3 ครั้ง คือในปี พ.ศ.2453 พ.ศ.2455 และ

พ.ศ.2459 ได้จัดรวบรวมเป็นเล่มขึ้นมาโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ประกอบด้วยคณะกรรมการชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อทำการศึกษาและปรึกษาเพื่อแก้ไขร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นนั้นและในปีนั้นเองได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการไทยเพิ่มเข้าไปในคณะกรรมการชำระกฎหมาย เพื่อร่วมมือตรวจพิจารณาร่างที่คณะกรรมการจัดทำขึ้น จนถึง พ.ศ. 2462 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่งมีหน้าที่ตรวจศัพท์ภาษาสยามเพื่อนำมาใช้ในการร่างกฎหมาย อันทำให้การชำระประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 แล้วเสร็จและได้นำทูลเกล้าฯ ถวายพระบาลสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงแต่งตั้งกรรมการตรวจแก้ไขขึ้นคณะหนึ่ง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2465 โดยได้มีการพิจารณาแก้ไขร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 แล้วเสร็จและมีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2466 โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 ถือได้ว่ามีการร่างประมวลกฎหมายที่ใช้ระยะเวลานานพอสมควรในการร่าง ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 และ 2 ฉบับปัจจุบัน ซึ่งได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2468 โดยมีการตรวจชำระใหม่จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ฉบับปี พ.ศ.2466 เพื่อให้ง่ายต่อการและการปรับใช้กฎหมาย

ในช่วงยุคก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ คือ สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น มีการติดต่อค้าขายกันระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการติดต่อกันทางเรือเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและซื้อขายกันกับประเทศจีนในช่วงแรกและต่อมาก็มีการติดต่อกับชาวยุโรป เนื่องจากมีการเดินทางสำรวจของนักเดินเรือจากยุโรปเพื่อการหาตลาดและแลกเปลี่ยนสินค้าในทวีปเอเชีย รวมทั้งกับประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยากันมากขึ้น ทำให้กฎหมายเริ่มเข้ามีบทบาทในด้านการค้าระหว่างคนต่างชาติด้วยกันเอง จากการใช้เส้นทางโดยทางเรือนี้เอง ในบางครั้งก็ต้องประสบกับมรสุม พายุในทะเล การถูกปล้นสินค้าจากโจรสลัดในระหว่างเดินทางขนส่งสินค้า เป็นต้น ก่อให้เกิดความเสียหายกับสินค้าและเรือที่ใช้ในการเดินทางเมื่อเกิดข้อพิพาทกันขึ้นก็จำเป็นต้องหาหลักกฎหมายมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบในสังคม

1.1 เหตุสุดวิสัยก่อนการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในช่วงก่อนมีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้มีการนำเรื่องเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้บ้างแล้ว ในกฎหมายจารีตประเพณีของไทยที่มีมานานนับตั้งแต่ยุคสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งมีการบัญญัติไว้ ในลักษณะของเหตุสุดวิสัยต่าง ๆ หลายรูปแบบกระจัดกระจายกันอยู่ในรูปแบบของกฎหมายจารีตประเพณี แต่มิได้มีการรวบรวมมาจากกฎหมายเก่านั้น

ปรากฏหลักฐานการบันทึกไว้พอจะแบ่งออกเป็น 2 ยุค คือในช่วงกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา และกฎหมายตราสามดวงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

1.1.1 กฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา

กฎหมายสมัยอยุธยามีการบัญญัติเหตุสุดวิสัย ในเรื่องสัญญาเช่าเกี่ยวกับสำเภาจีน เนื่องจากประเทศไทยและประเทศจีน ได้มีการติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันทางเรือมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแล้ว เมื่อมีการติดต่อซื้อขายมีข้อพิพาทจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อการปรับใช้ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ ถ้าพ่อค้าวานิชต่างประเทศ เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นข้าขอบขันฑเสมาก็ดี และเข้ามาค้าขายตามกำหนดมรสุมก็ดี แต่เช่าสำเภานาวาแห่กันไปค้าขายยังต่างประเทศอันใดอันสุดหล้าฟ้าเขียว และสำเภาต้องพายุเสากระโดงหัก จังกูดครืดครืออับปางแตกเสียก็ดี และไปกลางทะเลสลัดตีเอาไปก็ดี ใช้ใบไปตลอดท่าแล้วก็ดี อสุนีตกต้องสำเภาก็ดี เพลิงไหม้ขอบลามมาไหม้สำเภาก็ได้ ท่านว่าเป็นกาลกำหนดอายุสำเภานั้น ต้องด้วยราชภัย โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย จะเอาค่าเช่าสำเภาแก่กันไม่ได้ เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุว่าถึงกาลวิบัติแก่งสำเภาอนึ่งถ้าแลต้นหน ไต้ก๋ง เฮี้ยวก๋ง จงกว้า เต็กข้อ เซ่งข้อ บั้นจู สำบั้น อิดเซี่ยน แลนายสำเภาเท่าเต้งแลผู้อยู่ในสำเภามิได้พิจารณากระทำให้เป็นอุบัติเหตุเพลิง จึงเกิดไหม้สำเภาเสียสิ่งของแก่ผู้เช่าด้วย ท่านว่าให้ผู้เช่านั้นใช้ค่าสำเภา ถ้าสิ่งของผู้เช่ามิได้เสีย ท่านว่าให้ผู้เช่าเสียทั้งค่าเช่าด้วย

ดังนั้นในกฎหมายเก่าของไทยมีบทบัญญัติที่เป็นลักษณะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยโดยมีลักษณะของเหตุสุดวิสัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายและเมื่อเหตุสุดวิสัยเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายแล้ว ผลของความเสียหายจะมีอย่างไรในระหว่างคู่สัญญาได้มีการใช้คำที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะของการเกิดที่เป็นเหตุสุดวิสัย ซึ่งถือว่าเกิดจากสิ่งที่ไม่อาจที่จะขัดขืนหรือป้องกันได้และลักษณะของการเกิด จะประกอบไปด้วยปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น พายุ ฟ้าผ่า ไฟไหม้ น้ำท่วม รวมถึงลักษณะที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น เช่น โจรปล้น เป็นต้น ดังนั้นความหมายของคำว่าเหตุสุดวิสัย แต่ก่อนเรียกว่าเป็นการกระทำของบุญบันดาลเป็นที่เป็นสาเหตุให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือคนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องและผลของความเสียหายที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยไม่อาจ เรียกร้องเอาสินไหมกันได้

ต่อมาหลังจากกรุงศรีอยุธยาแตกโดยเสียกรุงให้แก่พม่าได้มีการรวบรวมไพล่เพื่อกู้ชาติบ้านเมืองโดยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ขับไล่พม่าออกไปจากอาณาเขตของไทยและปราบดาภิเษกและย้ายเมืองหลวงจากกรุงธนบุรีมาสร้างเมืองหลวงใหม่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ในสมัยของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกรัชกาลที่ 1 อันเป็นการเริ่มต้นของยุคกรุงรัตนโกสินทร์เมื่อมีการจัดตั้งเมืองหลวงใหม่ จึงได้มีการรวบรวมเพื่อจัดทำร่างประมวลกฎหมายจากบัญญัติเก่าและกฎหมายจารีตประเพณีขึ้น เพื่อบังคับใช้ซึ่งเรียกว่ากฎหมายตราสามดวง

1.1.2 กฎหมายตราสามดวงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในต้นยุคกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เริ่มมีชาวตะวันตกเข้ามาติดต่อเพื่อทำการค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศไทยเป็นจำนวนมากขึ้น จากเดิมที่มีชาวจีนเข้ามาติดต่อค้าขายอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาก็เริ่มมีชาวยุโรปเข้ามาติดต่อ ซึ่งชาวโปรตุเกสเป็นชนชาติแรกที่เข้ามาและต่อมาก็มีอีกหลายประเทศเช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา จากการเข้ามาของต่างประเทศประเทศที่เพิ่มขึ้นนี้จึงทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบกฎหมายให้สอดคล้องและมีความทันสมัยเพื่อจะให้เป็นที่ยอมรับของประเทศเหล่านั้น และเพื่อไม่ให้เกิดความเสียเปรียบจากเงื่อนไขในทางกฎหมายเพราะระบบกฎหมายของไทยในยุคนั้น ยังมีความล้าสมัยทำให้ชาวต่างชาติที่เข้ามาติดต่อค้าขายในประเทศไทยไม่ยอมขึ้นศาลไทย เมื่อมีการะทำความผิดเกิดขึ้นในประเทศไทย

สมัยรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 ได้มีการรวบรวมเพื่อจัดทำกฎหมายเก่าของไทยรวมทั้งกฎหมายจารีตประเพณีที่กระจัดกระจายอยู่ให้เป็นรูปเล่ม และจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบเพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้บังคับเรียกว่ากฎหมายตราสามดวงขึ้น ซึ่งปรากฏว่ามีการวางหลักเหตุสุดวิสัยที่มีการพิพาทกันไว้มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ จีนงุยจีนก๋งเส้งวิวาทแก่กันว่า จีนงุยได้เช่าสำเภาจีนเก๋งเส้งไปค้าขายสำเภาต้องพายุอับปาง จีนก๋งเส้งเจ้าสำเภาจะคิดเอาค่าสำเภาแก่ จีนงุย ข้าพระพุทธเจ้ามิรู้ที่จะเรียกให้ฉันใด ของพระพุทธเจ้าอยู่หัวมีพระราชโองการพิพากษา จึงพระบาทสมเด็จเอกาทศรสอิศวรบรมนาถบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวมีพระราชโองการมานพระบันทูล ดำรัสแต่พระมหาราชครูบโรหิตจารยราชสุภาวะดีศรีบรมหงษองคบุรุโสดมพราหมณพฤฒาจารย แลเจ้าพญาศรีธรรมราชเดชชาดิอำมาตยานุชิตพิพิทรัตนราชโกษาธิบดี อไภยพิริยปะรากรมภาหุ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาไว้

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าลูกค้าวานิชต่างประเทศสบไสมยเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นข้าขอบขันทเสมาก็ดี แลเข้ามาค้าขายตามกำหนดมาสุมก็ดี แลเช่าสำเภานาวาแก่กันไปค้าขายยังประเทศอังใด อันสุดหล้าฟ้าเขียว และสำเภาต้องพยุแลเสากระโดงหักแลจังกูดครืดครือแลอับปางแตกเสียก็ดี แลไปกลางชเลสลัดตีเอาไปก็ดี ถ้าแลใช้ไปตะหลอดทอดท่าแล้วตกศึกก็ดี แลอสุนีตกต้องสำเภาก็ดี แลเพลิงไหม้หอบลามมาไหม้สำเภาเสียก็ดีท่านว่าเป็นกาลกำหนดอายุศ์มสำเภานั้นต้องราชภัย โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย แลจะเอาค่าสำเภาแก่กันนั้นมิได้เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุว่าถึงกาลวิบัติแห่งสำเภา

อนึ่ง ถ้าแลต้นหนไต๋ก๋งเฮี้ยวก๋งจงกว้าเต็กข้อเซ่งข้อปั้นจูสำเภาอิดเซี่ยนแลนายสำเภาเท่าเต้งแลอยู่ในสำภามิได้พิจารณา กระทำให้เป็นอุบัติเหตุเพลิงจึงเกิดไหม้สำเภาเสียสิ่งของผู้เช่าด้วย ท่านว่าให้ผู้เช่านั้นใช้ค่าสำเภา ถ้าสิ่งของผู้เช่ามิได้เสียท่านว่า ให้ผู้เช่าเสียทั้งค่าเช่าให้แก่ท่านด้วย ในกฎหมายตราสามดวงจะเห็นได้ว่าการบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากพายุที่ก่อให้เกิดความ

เสียหายแก่เรือ โจรสลัดปล้น เกิดสงคราม ไฟไหม้เรือสำเภา ถือว่าเกิดจากราชภัย โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย เหตุการณ์เหล่านี้ไม่อาจเรียกร้องเอาค่าเสียหายแกกันได้ เพราะถือว่าเป็นความเสียหายที่ไม่มีเหตุอันจะอ้างต่อกันได้ซึ่งก็ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าหลักกฎหมายในช่วงต้นยุคกรุงรัตนโกสินทร์หรือกฎหมายตราสามดวงที่มีการนจัดทำขึ้นนั้นได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่อาจมีความทันสมัยมากกว่าเพราะมีการรวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ขึ้นเพื่อให้สะดวกต่อการปรับใช้กฎหมาย และมีการขยายความหมายของเนื้อหาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหาและการปรับใช้และเหตุสุดวิสัยที่เป็นกรณีที่พิพาทกันจะเป็นเรื่องมาจากการค้าขายเกี่ยวกับสัญญาเช่าเรือที่มีการนำเรือเดินทางไปค้าขายกับต่างถิ่นในสมัยนั้น และเมื่อการค้าขายขยายตัวอย่างรวดเร็วก็มีชาวต่างชาติเข้ามาทำการค้าขายกับประเทศไทยมากขึ้น การเกิดข้อพิพาทในด้านการค้าย่อมจะมีมากตามไปด้วย ส่งผลกระทบต่อกฎหมายที่มีอยู่ในสมัยนั้น ไม่อาจปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ของบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 เหตุสุดวิสัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปัจจุบัน

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี พ.ศ.2466 มีปัญหาทางด้านการอ่านเพื่อทำความเข้าใจและการบัญญัติที่ขาดความสอดคล้องกันในตัวบท จึงได้มีการเสนอให้ทำการตรวจชำระใหม่เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงได้มีการนำประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศญี่ปุ่นมาเป็นต้นแบบที่มีการคัดลอกมาจากประเทศเยอรมัน (Pandect Code) แต่กฎหมายของไทยได้มีการนำเอาประมวลกฎหมายจากประเทศสวิส และประเทศฝรั่งเศส มาประกอบการร่างอีกด้วย จึงทำให้มีโครงสร้างระบบกฎหมายแบบเยอรมัน แต่ก็มีบทบัญญัติกฎหมายฝรั่งเศสบางส่วนเพื่อรักษาน้ำใจกรรมการชาวฝรั่งเศส ซึ่งรวมอยู่ในคณะกรรมการร่างในครั้งนี้ด้วยท่านเจ้าพระยาอภัยราชาฯ นายกร่างกฎหมายได้มอบหมายให้ นาย ร.กียอง ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมายพร้อมด้วยนายเรมี เดอ ปลังเตอโรส และนายเรเน กาเซ กรรมการร่างกฎหมายตรวจทางแก้ไขและร่างเพิ่มเติมอุทาหรณ์ขึ้นมาใหม่เป็นภาษาอังกฤษเสร็จแล้วให้พระพินิจนาตถ์แปลออกเป็นภาษาไทยและมีการประกาศใช้ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2468 และได้บังคับใช้มาถึงปัจจุบัน

การร่างเหตุสุดวิสัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ฉบับปี พ.ศ.2468 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 2468 มีต้นแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี พ.ศ.2466 ด้วยส่วนหนึ่ง ไม่ได้เป็นการร่างบทบัญญัติใหม่ทั้งหมดเพราะอาจจะเห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับเดิมก็มีส่วนดีอยู่บ้าง เพียงแต่อาจจะมีปัญหาในบางเรื่องที่เกิดจากการอ่านและทำความเข้าใจไดยาก รวมทั้งการจัดระบบกฎหมายไม่เหมาะสมแสดงให้เห็นว่า

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับเก่าก็มีสวนในการชำระร่างกฎหมายฉบับปัจจุบันให้มีวิวัฒนาการที่ดีขึ้น ในด้านบทบัญญัติของกฎหมาย

1) การร่างเหตุสุดวิสัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 หลังจากมีการนำคำในกฎหมายฝรั่งเศสมาใช้ในกฎหมายเหตุสุดวิสัย (Force Majeure) แต่ยังขาดความหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมลักษณะของเหตุสุดวิสัยที่ดีพอจึงได้มีความพยายามในการที่จะค้นหาถึงบทบัญญัติที่เหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีปัญหาด้านการตีความและการปรับใช้กฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นนักกฎหมายที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการชำระร่างกฎหมายได้นำบทบัญญัติ เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำร่างบทบัญญัติกฎหมาย

2) เหตุสุดวิสัยตามอุทาหรณ์ของกรมร่างกฎหมาย เพราะเนื่องจากมีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ฉบับปี พ.ศ.2468 เรื่องเหตุสุดวิสัยโดยมีการนำเอาคำจำกัดความลักษณะเหตุสุดวิสัยและอะไรเป็นเหตุสุดวิสัยจากศาลสูงของประเทศญี่ปุ่นที่มีการให้ความหมายไว้มาบัญญัติไว้ในมาตรา 8 ทำให้คำว่าเหตุสุดวิสัยมีความหมายที่กว้างขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการใช้และตีความกฎหมายซึ่งคณะกรรมการร่างกฎหมายที่กว้างขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการใช้และตีความกฎหมายซึ่งคณะกรรมการร่างกฎหมายได้มีการจัดทำอุทาหรณ์เพื่อประโยชน์ต่อการปรับใช้กฎหมายและการศึกษากฎหมายให้เกิดความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง เช่นการปรับใช้กฎหมาย

อุทาหรณ์ของกรมร่างกฎหมาย สมมุติว่ามีผู้บอกนายเรือฮ่องกงว่ารู้วิถีแห่งลมพายุใต้ฝุ่นในเวลาอันควรและก็ละเลยเสียหายเปลี่ยนทางเดินเรือไม่ เช่นนี้จะถือว่าเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยนั้นหาได้ไม่ จากอุทาหรณ์ของกรมต่างกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 ฉบับปี พ.ศ.2466 และฉบับปี พ.ศ.2468 มีข้อแตกต่าง คือ การขยายอุทาหรณ์จากจำนวน 2 ตัวอย่างในเรื่องการปรับใช้กฎหมายมาเป็น 3 ตัวอย่าง โดยการเพิ่มเรื่องที่เกิดจากความผิดของกัปตันเรือเพราะถ้านายเรือรู้เรื่องพายุล่วงหน้าก่อนแล้วได้ละเลยไม่ยอมเปลี่ยนเส้นทางและยอมเสียงที่จะใช้เส้นทางเดิมถ้าเกิดความเสียหายขึ้นจะอ้างเรื่องเหตุสุดวิสัยมายกเว้นความรับผิด หรือเหตุยกเว้นความผิดไม่ได้เพราะถือว่า นายเรือฮ่องกงมีส่วนในการที่จะรับเอาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับความเสียหายของสินค้านั้น อันเป็นการไม่ใช้ความระมัดระวังเพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้นการจะอ้างเรื่องเหตุสุดวิสัยได้ต้องมิได้เกิดจากบุคคลนั้นได้มีส่วนในก่อให้เกิดความเสียหายหรือขาดการใช้ความระมัดระวัง

2. เหตุสุดวิสัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ฉบับปัจจุบัน

2.1 เหตุสุดวิสัยที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 เกี่ยวกับหลักทั่วไปฉบับปี พ.ศ.2468

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 หลักทั่วไป ลักษณะ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป ฉบับปี พ.ศ.2468 ได้มีการบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยไว้ในมาตรา 8 เพื่อให้สามารถนำเหตุสุดวิสัยไปปรับใช้กับความผิดตามลักษณะต่างๆ ได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและมีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ในลักษณะ 6 อายุความ หมวด 1 บทเบ็ดเตล็ดทั่วไป มาตรา 187 อายุความให้ขยายออกไปเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อเจ้าหนี้ในการที่จะใช้สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

2.1.1 เหตุสุดวิสัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 หลักทั่วไป ลักษณะ 1 มาตรา 8 ได้มีการบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยไว้ว่า มาตรา 8 คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่าเหตุใดๆ อันเกิดขึ้นก็ดีเป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้กระทั้งบุคคลผู้ต้องประสบ หรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

นักนิติศาสตร์ได้ให้ความหมายไว้ว่า เหตุสุดวิสัยในมาตรา 8 มักจะไปพิเคราะห์กันตามสภาพของเหตุที่เกิดขึ้น เช่น อ้างถึงราชภัย (สงคราม) โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย ตามกฎหมายเบ็ดเสร็จบทที่ 74 นั้นเป็นต้น แต่แท้ที่จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ แต่พิจารณาที่ว่าอยู่ในวิสัยที่จะป้องกันได้หรือไม่ แต่ไม่ใช่ป้องกันมิให้เกิดเหตุเกิดขึ้นแล้วจึงต้องดูว่าป้องกันมิให้เกิดความเสียหายได้หรือไม่ เช่น ฝนตกหนักน้ำท่วมคนอื่นขนของหนีทัน ตนเองไม่ขนไม่ใช่เหตุสุดวิสัย แต่ถ้าเป็นความผิดของตนเองที่ทำให้เหตุนั้นเกิดขึ้นไม่ต้องดูการป้องกันในตอนหลังอีกแล้ว ซึ่งถ้าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะโดยธรรมชาติที่มีลักษณะอันรุนแรง เช่น อัศนีบาตรหรือวาตภัย หรือภัยอะไรอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในลักษณะเบ็ดเสร็จนั้นก็ตาม อันเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะป้องกันได้โดยแม้จะได้ใช้ความระมัดระวังตามควรแก่ฐานะของผู้ประสบแล้ว และโยงไปเป็นพฤติกรรมที่ลูกหนี้จะไม่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นการพิจารณาเรื่องเหตุสุดวิสัยต้องดูจากเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดได้หรือไม่ ถ้าป้องกันได้ก็ไม่เป็นเหตุสุดวิสัยต้องดูจากเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดได้หรือไม่ ถ้าป้องกันได้ก็ไม่เป็นเหตุสุดวิสัยแต่ถ้าป้องกันกันไม่ได้ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย คำว่าป้องกันในที่นี้หมายถึง ป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายเพราะเหตุนั้นเกิดขึ้นแล้ว การปรับใช้กฎหมาย เช่น การที่บุคคลวิ่งตัดหน้ารถยนต์ในระยะกระชั้นชิดใช่วิสัยที่จะป้องกันมิให้รถยนต์ทับได้ การที่รถยนต์ทับคนที่วิ่งตัดหน้ารถนั้นจึงเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ใช่เรื่องผู้ขับรถประมาท

ระดับน้ำในแม่น้ำที่สูงขึ้นเป็นสิ่งที่เป็นไปโดยปกติตามฤดูกาลยังถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย ถ้าตนเองมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายอ้างเหตุสุดวิสัยไม่ได้ การขับรถเร็วไม่เกินที่กฎหมายกำหนดไม่เป็นละเมิด การที่รถจักรยานยนต์เลี้ยวตัดหน้าระยะกระชั้นชิดเป็นเหตุสุดวิสัย เป็นต้น

เหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 เป็นเหตุที่อาจเกิดจากการกระทำของสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรืออาจเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอกหรือเกิดจากการกระทำของผู้เสียหายเองเป็นผู้ก่อให้เกิด การจะอ้างเหตุสุดวิสัยเพื่อให้ตนเองพ้นผิดหรือยกเว้นความรับผิดต้องเป็นลักษณะของเหตุที่เกิดขึ้นที่ไม่ได้เกิดจากบุคคลนั้น เป็นผู้มีส่วนหรือให้เกิดความเสียหายขึ้น

2.1.2 อายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 หลักทั่วไป ลักษณะ 6 อายุความ ที่มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 187 ได้มีการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากต่าง ประเทศมาใช้ประกอบในการร่างกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 161 ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 203 และประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 134 อนุมาตรา 6 ซึ่งมาตรา 187 ได้มีการบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยไว้ มีสาระสำคัญคือ มาตรา 187 ถ้าในเวลาที่อายุความจะสิ้นสุดลงนั้นมีเหตุสุดวิสัยมากีดกันมิให้เจ้าหนี้สามารถทำให้อายุความสะดุดหยุดลงได้ไซร้ ท่านว่าอายุความนั้นยังไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้นเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่อุปสรรคเช่นนั้นได้สูญสิ้นไป

เรื่องที่เจ้าหนี้ใช้สิทธิไม่ได้โดยเหตุสุดวิสัยเหตุผลอย่างหนึ่งที่กฎหมายตั้งข้อบัญญัติในเรื่องอายุความก็ คือ เพื่อมิให้เจ้าหนี้เลินเล่อปล่อยประละเลยไม่บังคับเอาสิทธิเรียกร้องของตนจนพ้นกำหนด เพราะฉะนั้นถ้าในตอนสุดท้ายซึ่งอายุความจะสิ้นสุดลง มีเหตุอันสุดวิสัยมาขัดขวางในการที่เจ้าหนี้จะทำให้อายุความสะดุดหยุดลง หรืออีกนัยหนึ่งคือ มีเหตุอันสุดวิสัยมาขัดขวางในการที่เจ้าหนี้มีโอกาสแสดงอำนาจใช้สิทธิของเขา เช่น มีการฟ้องร้องต่อศาล เป็นต้น ดังนั้นถ้ายังคงมีการถืออายุความโดยเฉียบขาดอยู่จะเกิดความไม่เป็นการยุติธรรมต่อเจ้าหนี้เพราะการที่กระทำไม่ได้นั้นไม่ใช่ความผิดของเขา จะว่าเขาเลินเล่อไม่ได้ กฎหมายจึงขยายเวลาแห่งอายุความให้ เช่น ชาวจีนค้าขายอยู่ในเมืองไทยไปเสียชีวิตอยู่ในเมืองจีน จำคำพิพากษาศาลฎีกาได้พิจารณายืดอายุความมรดกให้บุตรและภรรยาผู้ตายมีโอกาสมาฟ้องเรียกมรดกในเมืองไทยได้ จนเมื่ออุปสรรคที่มาขัดขวางนั้นล่วงพ้นไปแล้วกับให้เวลาต่ออีก 30 วัน จึงจะนับว่าคดีขาดอายุความในการที่เจ้าหนี้จะทำให้อายุความสะดุดหยุดลงเป็นเรื่องอุปสรรคขัดขวางไม่อาจมาฟ้องร้องหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ได้มีการตกลงกันไว้ ตัวอย่างการปรับใช้กฎหมาย เช่น

อุทาหรณ์ ของกรมร่างกฎหมายเป็นเรื่องการขยายอายุความจากเพราะเหตุสุดวิสัย เช่น ก.อยู่ที่เชียงใหม่เป็นหนี้ ข. อยู่ 100 บาท และสิทธิเรียกร้องของ ข. จากขาดอายุความในวันที่ 1 พฤษภาคม มีเหตุมาขัดขวางมิให้ ข.ฟ้องร้อง ก.ได้ เพราะเกิดอุทกภัยก็ดี เกิดสงครามก็ดีหรือเกิดโรคระบาดก็ดี ฉะนั้น กำหนดอายุความขยายออกไปจนกว่าจะพ้น 30 วันนับแต่อุปสรรคเช่นนั้นได้สูญสิ้น กรณีที่เหตุสุดวิสัยเป็นอุปสรรคมาขัดขวางทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงกันได้และมีผลให้สิ้นสุดระยะเวลา กฎหมายก็บัญญัติให้มีการขยายระยะเวลากันออกไปอีก 30 วันนับแต่เหตุสุดวิสัยที่เป็นสาเหตุนั้นสิ้นสุดลง เป็นการขยายเวลาโดยผลของกฎหมายเพราะเหตุสุดวิสัย

ดังนั้นถ้าสาเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางการ ที่จะยกขึ้นอ้างได้นั้น ต้องมีอยู่ในขณะที่อายุความจะสิ้นสุดลง ถ้าหากเป็นอุปสรรคหรือเหตุที่มาขัดขวางได้เกิดขึ้นในระหว่างที่อายุความกำลังดำเนินอยู่แต่ได้ล่วงพ้นเกินไปแล้ว ก่อนที่อายุความจะพ้นกำหนด เจ้าหนี้จะอ้างอุปสรรคหรือเหตุขัดขวางนั้นเพื่อขยายอายุความไม่ได้ในการที่จะทำคดีไปฟ้องร้องเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองแล้ว ศาลก็จะมีการพิจารณาถึงเหตุที่เกิด ถ้าเกิดมาจากเหตุสุดวิสัยก็จะอนุญาตให้มีการขยายระยะเวลาออกไปตามสมควรภายหลังอุปสรรคที่เป็นเหตุสุดวิสัยสิ้นสุดลง

2.2 เหตุสุดวิสัยที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ ฉบับ 2468

ส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ จะมีการบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยไว้ 2 มาตรา คือ ลักษณะ4 ลาภมิควรได้ มาตรา 413 รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต และลักษณะ 5 ละเมิด มาตรา 437 ความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลและทรัพย์อันตราย ทั้งสองมาตราเป็นการบัญญัติเพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี พ.ศ. 2466 อันเกิดจากการรวบรวมเอาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศมาศึกษา และมาบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อความเหมาะสมของเหตุการณ์ในยุคนั้น ที่มีการนำเอาเครื่องจักรกลเข้ามาใช้ในประเทศไทยแทนแรงงานคนและสัตว์

2.2.1 ลาภมิควรได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ ลักษณะ 4 ลาภ มิควรได้มาตรา 413 บัญญัติไว้ว่า มาตรา 413 เมื่อทรัพย์สินอันจะต้องคืนนั้นเป็นอย่างอื่นนอกจากจำนวนเงิน และบุคคลได้รับไว้โดยสุจริต ท่านว่าบุคคลเช่นนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินเพียงตามสภาพที่เป็นอยู่ และมิต้องรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สินนั้น สูญหายหรือบุบสลาย แต่ถ้าได้อะไรมาเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อการสูญหายหรือบุบสลายเช่นนั้นก็ต้องให้ไปด้วย

ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าจะต้องรับผิดชอบในการสูญหายหรือบุบสลายนั้นเต็มภูมิ แม้กระทั่งการสูญหายหรือบุบสลายจะเกิดเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรทรัพย์สินนั้นก็คงต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั้นเอง

โดยบทบัญญัติของกฎหมายให้ต้องรับผิดในการกระทำหรือการรับทรัพย์สินมาถ้าเป็นการรับมาโดยสุจริตก็ย่อมต้องได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย แต่ทรัพย์อื่นที่ได้มาภายหลังจากการที่เป็นผลจากตัวทรัพย์นั้นก็ต้องส่งคืนแก่เจ้าของเดิมไป แต่ในทางตรงข้ามถ้าการรับทรัพย์มาโดยทุจริตหรือรู้อยู่ว่าไม่มีสิทธิที่จะรับเอาทรัพย์นั้นมา ย่อมไม่ได้รับการคุ้มครองโดยผลของกฎหมาย แต่จะต้องถูกต้องโทษด้วยถ้าเกิดความเสียต่อทรัพย์นั้นหรือดูแลทรัพย์นั้นไม่ดี ถึงแม้ว่าทรัพย์นั้นจะสูญหายหรือบุบสลายจากเหตุสุดวิสัยก็ตามขอยกเว้นความรับผิด คือ จะต้องพิสูจน์ว่าแม้จะได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลทรัพย์นั้นก็ตาม ทรัพย์นั้นก็ยังคงต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่ดี

2.2.2 การกระทำละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ ลักษณะ 5 ละเมิด มาตรา 437 ได้มีบทบัญญัติไว้ “มาตรา 437 บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใดๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบ เพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความรับผิดของผู้เสียหายนั้นเอง” และวรรคสองบัญญัติไว้ว่า “ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนซึ่งทรัพย์อันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพหรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยกลไกของทรัพย์นั้นด้วย” เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินด้วยเครื่องจักรกลและทรัพย์อันตราย

มาตรา 437 เหตุสุดวิสัย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ มาตรา 437 บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใดๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายนั้นเองข้อความนี้ให้ใช้บังคับได้ ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตน ซึ่งทรัพย์อันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยกลไกของทรัพย์นั้นด้วย ตามบทบัญญัติของมาตรานี้ บุคคลผู้ต้องรับผิด คือผู้ครอบครอง เช่น ผู้ยืมเช่า เป็นต้น หรือผู้ควบคุม ซึ่งก็หมายถึง ผู้ที่ครอบครองในขณะเกิดเหตุเท่านั้น เครื่องจักรกลหมายถึงยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้เครื่องจักรกล เช่น รถยนต์ เรือยนต์ เครื่องบิน ซึ่งเคลื่อนไปด้วยกำลังเครื่องจักร เป็นต้น แต่เป็นบทสันนิษฐานของกฎหมายเท่านั้นเพราะสามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือความผิดของผู้เสียหายเอง

2.3 ข้อพิจารณาเรื่องเหตุสุดวิสัยของคณะกรรมการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปี 2534

หลังจากที่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ของไทยในปี พ.ศ.2468 จนถึงปี พ.ศ.2534 รวมเป็นระยะเวลาประมาณถึง 66 ปี ที่ได้มีการนำบทบัญญัติกฎหมายไปบังคับใช้โดยศาลจนถึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงใช้กฎหมายเรื่องเหตุสุดวิสัยนั้นอาจจะมีการตีความที่ต่างกันของศาล จึงทำให้คณะกรรมการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 มาพิจารณาโดยได้มีข้อโต้แย้งในการเสนอให้มีการแก้ไข ปรับปรุง และข้อเสนอให้มีการคงร่างเดิมไว้โดยมีการเสนอความเห็นไว้ 2 ลักษณะคือ ข้อพิจารณาให้มีการแก้ไขปรับปรุงใหม่และข้อพิจารณาให้มีการใช้ร่างเดิม

2.3.1 ข้อพิจารณาให้มีการปรับปรุงใหม่

สิ่งที่คณะกรรมการเสนอให้มีการแก้ไขข้อความเดิมโดยให้เหตุผลคือ คณะกรรมการได้มีการพิจารณาว่า ควรจะตัดข้อความตอนท้ายออก หรือไม่โดยมีกรรมกรบางท่านเสนอว่าข้อความตอนต้นของมาตรา 8 บัญญัติว่า “ไม่มีใครอาจป้องกันได้” แต่ข้อความต่อมาบัญญัติว่า แม้บุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลเช่นนั้น ซึ่งหมายความว่าเหตุที่เกิดขึ้นสามารถป้องกันได้ถ้ามีความระมัดระวังเพียงพอจึงทำให้ดูเหมือนข้อความในมาตรานี้ขัดกัน และการมีถ้อยคำตอนท้ายนั้นทำให้เป็นกรณีที่จะต้องนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าการที่จะเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ต้องดูว่าผู้ประสบเหตุนั้นได้ใช้ความระมัดระวังในการจัดการป้องกันหรือไม่ด้วยทั้งๆ ที่เหตุเกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยโดยแน่แท้แล้วการพิจารณาเหตุสุดวิสัยจากความระมัดระวังของบุคคล จึงน่าจะไม่ถูกต้องของคำว่าเหตุสุดวิสัยซึ่งการจะถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยน่าจะต้องถือเหตุที่เกิดขึ้นมากกว่า การพิจารณาจากความระมัดระวังของบุคคล

2.3.2 ข้อพิจารณาให้มีการใช้ร่างเดิม

เหตุผลที่คณะกรรมการเสนอให้มีการคงข้อความเดิมไว้ คือกรรมการอีกท่านหนึ่งเห็นว่ามาตรา 8 นั้น หมายความว่าสิ่งที่จะเป็นเหตุสุดวิสัยนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่ไม่มีใครจะป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ แต่เหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นนี้ลูกหนี้จะต้องใช้ความระมัดระวังจัดการเพื่อมิให้เจ้าหนี้ต้องเกิดความเสียหายด้วยซึ่งเป็นข้อจำกัดในการอ้างเหตุสุดวิสัย แต่การระมัดระวังในการป้องกันนี้ คงจะหมายถึงเฉพาะการป้องกันในกรณีปกติที่บุคคลในสภาพเช่นนั้นกระทำได้ ไม่ได้หมายถึงการป้องกันเป็นพิเศษ ดังนั้นจะต้องมีการพิจารณาประกอบกันทั้งสองกรณี และการจะตัดข้อความในตอนท้ายของมาตรา 8 ออกไป จะทำให้ความหมายของเหตุสุดวิสัยเป็นเพียงกรณี

ผลของการพิจารณาให้คงหลักการเดิมและได้แก้ไขถ้อยคำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการเห็นควรให้คงเนื้อหาหรือร่างเดิมไว้ โดยมีการใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณา คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 219 คำพิพากษาฎีกาที่ 408/2478 ฎีกาที่ 619/2510 และฎีกาที่ 795/2510 คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 โดยพระยาเทพวิทูร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปรับใช้และการศึกษากฎหมายจากประเด็นการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 ในมาตรา 8 ของคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขที่มีการเสนอให้ตัดข้อความตอนท้ายนั้น แสดงให้เห็นว่าการบัญญัติมาตรา 8 ต้องการให้ครอบคลุมทั้งในเรื่องสัญญา ละเมิด และเรื่องอื่นๆ ซึ่งเป็นประเด็นในการพิจารณา แต่ในขณะเดียว กันการที่จะบัญญัติเพื่อให้นักกฎหมายเข้าใจเหตุสุดวิสัยไปในแนวทางเดียวกัน จึงไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะเหตุสุดวิสัยมีความหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดจาก ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่มีบุคคลใดที่จะป้องกันหรือต่อต้านได้เพราะเกินกว่าอำนาจของมนุษย์ และเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากการกระทำของคน หรือจากการกระทำของบุคคลภายนอกหรือผู้เสียหายเองที่เป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุสุดวิสัยขึ้นนั้น ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดจากธรรมชาติ แต่เกิดจากการกระทำของคนที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายและทั้งสองสาเหตุเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่อาจควบคุมได้ แม้จะได้ใช้ความระมัดระวังอย่างไรเหตุนั้นยังเกิดอยู่ จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในบางครั้งอาจเรียกว่าอุบัติเหตุ

จากาการวิเคราะห์ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นส่วนตัวว่าควรจะมีการกำหนดให้เป็นรูปแบบให้ชัดเจนว่า เหตุสุดวิสัยนั้นมีตัวอย่างตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้หรือไม่ผลจากการที่คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปี 2534 ทำให้เห็นว่าความเห็นของนักนิติศาสตร์ไทยที่ได้มีการตีความใน มาตรา 8 เหตุสุดวิสัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกเป็น 2 แนวทางซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในการปรับใช้กฎหมายโดยศาลอาจจะมีปัญหาเช่นเดียวกับนักนิติศาสตร์ที่เป็นกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้มีการนำประเด็นปัญหาในด้างการใช้และตีความกฎหมายมาพิจารณาเช่นกัน หรือการแปลความที่มีการบัญญัติในประมวลกฎหมายที่ก่อให้เกิดปัญหา เพราะการปรับใช้กฎหมายในเรื่อของสัญญา ละเมิด และกฎหมายอื่น การปรับใช้จึงเป็นประเด็นที่อาจเกิดปัญหาในการใช้และตีความกฎหมายกับข้อเท็จจริงเหมือนกับประเด็นของคณะกรรมการที่นำมาพิจารณาได้

2.4 การนำเหตุสุดวิสัยไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 และ 4

การจัดทำประมวลกฎหมายเพื่อให้มีความทันสมัยเทียบเท่ากับอารยประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมาที่มีการตั้งคณะกรรมการจัดทำประมวลขึ้น ทำให้เห็นว่ามีการจัดทำประมวลกฎหมายต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลานับตั้งแต่เริ่มมีการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ 1 บรรพ 2 และในเวลาต่อมาได้มีการประกาศบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 ซึ่งได้มีการตรวจชำระใหม่และประกาศใช้ เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2471 โดยในมีผลบังคับใช้ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2472 เป็นต้นไป ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สิน ได้ประกาศบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2473 โดยให้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2475 เป็นต้นไป

2.4.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา

เมื่อการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา แล้วเสร็จและมีการประกาศใช้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 ได้มีการตั้งคณะกรรมการตรวจชำระกฎหมายเพื่อพิจารณาการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและต่อมาได้มีการประกาศใช้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2471 โดยให้มีผลบังคับใช้วันที่ 1 เมษายน 2472 เป็นต้นไป ได้มีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ มีสาระดังต่อไปนี้ คือ

ก. เหตุสุดวิสัยในสัญญารับขนของ

ลักษณะของความรับผิดเรื่องสัญญารับขนของเป็นความรับผิดที่เกิดจากผู้อื่นที่มีอาชีพหน้าที่ในการรับจ้างขนของ รับขนคนโดยสาร อันเป็นหน้าที่ที่เกิดจากสัญญา ซึ่งมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา โดยได้มีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ดังนี้ สาระสำคัญ คือ

1) สัญญารับขนของ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 8 รับขนของ มาตรา 616 บัญญัติไว้ว่า มาตรา 616 ผู้ขนส่งจะต้องรับผิดในการที่ขนอันเขาได้มอบหมายแก่ตนนั้นสูญหายหรือบุบสลาย หรือส่งมอบชักช้า เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการสูญหาย หรือบุบสลายหรือชักช้านั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่สภาพของนั้นเอง หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ส่ง หรือผู้รับตราสาร กฎหมายกำหนดให้ผู้ขนส่งต้องรับผิดในกรณีที่ของหาย หรือบุบสลาย หรือส่งมอบชักช้าโดยไม่คำนึงถึงว่า ผู้ขนส่งจะรู้หรือไม่ หรือมีต้นสืบเนื่องมาจากเรื่องอะไร ถ้าผลเป็นว่าสิ่งของที่ตนรับขนส่งให้นั้นเกิดเสียหาย หรือชักช้าแล้วก็ต้องรับผิดทั้งสิ้น ข้อยกเว้นที่ผู้ขนส่งไม่ต้องรับผิด มีอยู่ 3 ประการคือ เหตุสุดวิสัย สภาพแห่งของนั้นเอง เพราะความผิดของผู้ส่งหรือผู้รับตราส่ง

กฎหมายกำหนดให้ผู้รับขนส่งจะต้องพิสูจน์ความจริง เช่น โจรปล้นสินค้าถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย ถ้าป้องกันได้ ไม่ถือเป็นเหตุสุดวิสัย มรสุมคลื่นลมจัดจนเรือรั่วและอับปาง ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย เป็นต้น การบัญญัติให้ผู้ขนส่งไม่ต้องรับผิด ในกรณีที่เป็นเหตุสุดวิสัยโดยผลของกฎหมาย

รวมถึงข้อยกเว้นอื่นๆ ที่เป็นลักษณะที่เกิดจากตัวทรัพย์ และความผิดของผู้ส่งเอง ดังนั้นถ้าพิจารณาจากความหมายของเหตุสุดวิสัยแล้ว จะมีความหมายครอบคลุมเหตุยกเว้นความผิดทั้งหมาดเพราะสภาพแห่งทรัพย์และความผิดของผู้ส่งหรือผู้รับตราส่ง ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอกหรือเป็นการกระทำของผู้เสียหายเอง แต่กฎหมายอาจบัญญัติเพื่อต้องการให้เห็นลักษณะต่างๆ เป็นข้อยกเว้นความรับผิดที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย เพื่อสะดวกในการปรับใช้กฎหมายในเรื่องข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับขน

2) ค่าระวาง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 8 การขนของ มาตรา 628 บัญญัติไว้ว่า “มาตรา 628 ถ้าว่าของสูญหายไปเพราะเหตุสุดวิสัย ท่านว่าผู้ขนส่งไม่มีสิทธิจะได้เงินค่าระวางพาหนะ ถ้าได้รับไปไว้ก่อนแล้วเท่าใดต้องส่งคืนจงสิ้น มาตรานี้เป็นการบัญญัติให้ผู้ขนส่งต้องคืนเงินค่าระวางที่ผู้ว่าจ้างได้ชำระให้แล้ว และภายหลังทรัพย์ที่ขนส่งสูญหายไปเพราะเหตุสุดวิสัย ซึ่งเป็นเฉพาะกรณีที่ของสูญหายโดยเหตุสุดวิสัยเท่านั้น ที่ผู้ขนส่งไม่มีสิทธิได้ค่าระวางพาหนะ แต่สิทธิเรียกร้องเอาค่าอุปกรณ์แห่งค่าระวางพาหนะที่ได้จ่ายไปจากผู้ส่งได้ ผู้ขนส่งจะต้องพิสูจน์ได้ว่า ของสูญหาย บุบสลาย หรือชักช้านั้นเป็นเพราะเหตุอื่น เช่น เหตุเกิดจากสภาพแห่งของนั้นเอง หรือเพราะความผิดของผู้ส่ง หรือผู้รับตราส่งแล้ว ผู้ขนส่งยังมีโอกาสได้รับค่าระวางพาหนะอยู่ซึ่งมีความเหมาะสมและยุติธรรมดี ดังนั้นผู้รับขนไม่ต้องรับผิดในความเสียหายของทรัพย์ที่รับขน กฎหมายจึงบัญญัติให้คืนเงินค่าระวางให้กับผู้ว่าจ้าง เช่น ผู้ขนส่งๆของให้ถึงตำบลที่กำหนดให้ส่งไม่ได้เพราะมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้น ผู้ขนส่งชอบที่จะได้รับเงินค่าระวางพาหนะตามส่วนของระยะทางที่ได้เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นจึงเป็นการปรับใช้กฎหมายในขณะที่สัญญายังมีความสมบูรณ์อยู่ก่อนที่เหตุสุดวิสัยจะเกิดขึ้นอีกทั้งเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้รับขน

3) สัญญารับขนคนโดยสาร

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 8 รับขนคนโดยสาร มาตรา 634 บัญญัติไว้ว่า “ มาตรา 634 ผู้ขนส่งจะต้องรับผิดต่อคนโดยสารในความเสียหายอันเกิดแต่ตัวเขา หรือในความเสื่อมเสียอย่างใดๆ อันเป็นผลโดยตรงแต่การที่ต้องชักช้าในการขนส่ง เว้นแต่การเสียหายหรือชักช้านั้น เกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่ความผิดของคนโดยสารนั้นเอง มีรูปแบบลักษณะความรับผิดเช่นเดียวกับมาตรา 616 ที่มุ่งความเสียหายอันเกิดแก่ทรัพย์ หรือสิ่งของ แต่มาตรา 634 มุ่งเน้นถึงความเสียหายอันเกิดแต่ตัวคนผู้โดยสาร ข้อยกเว้นความรับผิดมี 2 ประการ คือ เหตุสุดวิสัย และเพราะความผิดของคนโดยสารนั้นเอง

ดังนั้นถ้าไม่เข้าข้อยกเว้นข้อใดข้อหนึ่งแล้วผู้ขนส่งต้องรับผิดทั้งสิ้นโดยไม่คำนึงว่าจะเกิดจากเหตุใด เช่น ห้ามล้อเท้าของรถยนต์เกิดใช้การไม่ได้ในขณะขับเป็นเหตุให้รถยนต์สามล้อ

ไม่ใช่เหตุสุดวิสัยเพราะยังอยู่ในวิสัยที่ผู้ขับขี่อาจป้องกันได้ ถ้าหากใช้ความระมัดระวังตามสมควร โดยตรวจดูสภาพของรถให้เรียบร้อยก่อนนำออกไปรับส่งผู้โดยสาร คลื่นที่เกิดจากเรือใหญ่ไม่ใช่เหตุสุดวิสัย เป็นต้น

การบัญญัติในเรื่องของความรับผิดของผู้รับขนคนโดยสารเนื่องจากเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้มีหน้าที่ ในการที่จะต้องดูแลคนโดยสารให้ได้รับความปลอดภัยจนถึงจุดหมายปลายทาง หากผู้โดยสารได้รับบาดเจ็บหรืออันตรายผู้รับจ้างต้องรับผิด ยกเว้นแต่เกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือความผิดของผู้หายเอง แต่ถ้าพิจารณาข้อยกเว้นความรับผิดจากเหตุสุดวิสัยก็จะมีความหมายครอบคลุมถึงข้อยกเว้นความรับผิดที่เกิดจากความผิดของคนโดยสารเช่นเดียวกัน

ข. สัญญาฝากทรัพย์

เป็นสัญญาที่บุคคลได้นำทรัพย์ของตนไปฝากไว้กับอีกบุคคลหนึ่งถ้าเป็นผู้มีอาชีพในการรับฝากทรัพย์ ซึ่งได้รับค่าบำเหน็จก็ต้องมีการใช้ความระมัดระวังดูแลทรัพย์ตามลักษณะอาชีพ เช่นธนาคารที่รับฝากเงิน โรงแรมที่รับฝากทรัพย์ที่แขกเข้ามาพัก ถ้าเป็นการรับฝากที่ไม่มีบำเหน็จต้องดูแลรักษาทรัพย์เหมือนกับเป็นทรัพย์ของตนเอง แต่ทั้งสองกรณีการที่จะเอาทรัพย์มาใช้ต้องมีการขออนุญาตจากผู้ฝากถ้านำออกมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตต้องรับผิด แม้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย ดังมีสาระสำคัญ คือ

1) สัญญาฝากทรัพย์

ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 10 ฝากทรัพย์ มาตรา 660 บัญญัติไว้ว่า มาตรา 600 ถ้าผู้ฝากมิได้อนุญาต และผู้ฝากเอาทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นออกใช้สอยเอง หรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้สอย หรือให้บุคคลภายนอกเก็บรักษาไซร้ ท่านว่าผู้รับฝากจะต้องรับผิด เมื่อทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นสูญหายหรือบุบสลายอย่างหนึ่งอย่างใด แม้ถึงจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรๆ ทรัพย์สินนั้น ก็คงจะต้องสูญหายหรือบุบสลายนั่นเอง การที่บุคคลอื่นนำเอาทรัพย์มาฝากจะนำไปให้บุคคลภายนอกใช้สอย หรือเก็บรักษาไม่ได้รับผิดในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหาย ถึงแม้ว่าจะเป็นเหตุสุดวิสัยก็ตาม ดังนั้นถ้าจะนำทรัพย์ที่ฝากออก มาใช้ต้องขออนุญาตก่อน การนำทรัพย์ออกมาใช้โดยไม่ขออนุญาตจึงเป็นการถูกต้องถ้าทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลายเพราะเหตุสุดวิสัยยังต้องรับผิด ได้แก่ นำเอาทรัพย์ออกใช้แล้วมีคนร้ายมาแย่งชิงเอาไปผู้รับฝากก็ยังต้องรับผิด รับฝากลำไยโดยการแช่เย็น ความเย็นไม่พอลำไยเสียหายต้องรับผิด รับฝากรถ ถ้ารถหายต้องรับผิด เป็นต้น

2) วิธีเฉพาะการฝากเงิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญาลักษณะ 10 วิธีเฉพาะการบัญญัติไว้ว่า มาตรา 672 ถ้าฝากเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับฝากไม่เพียงต้องส่งคืนเป็น

เงินทองตราอันเดียวกันกับที่ฝาก แต่จะต้องคืนเงินให้ครบจำนวน อนึ่ง ผู้รับฝากจะเอาเงินซึ่งฝากนั้นออกมาใช้ก็ได้ แต่หากจำต้องคืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้น แม้ว่าเงินซึ่งฝากนั้น จะได้สูญหายด้วยเหตุสุดวิสัยก็ตามผู้รับฝากก็จำต้องคืนเงินเป็นจำนวนดั่งว่านั้น เงินตราย่อมมีค่าเช่นเดียวกันหรือเสมอค่าเท่ากันตามมูลค่าที่ตราไว้ ดังนั้นการคืนเงินตั้งคืนด้วยจำนวนและมูลค่าเท่ากัน เพียงแต่กฎหมาย เช่น ก. นำเงินจำนวน 10,000 บาท มาฝาก ข. ไว้ ในคืนนั้นเองมีโจรปล้นบ้าน ข. แม้ว่าการที่โจรปล้นจะเป็นเหตุสุดวิสัย แต่ ข. ต้องคืนเงินจำนวน 10,000 บาทแก่ ก. จะอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้เพราะทรัพย์ที่ฝากเป็นเงิน กฎหมายบัญญัติไว้ให้คืนเท่ากับจำนวนที่รับฝากแม้การสูญหายจะเกิดจากเหตุสุดวิสัย

3) วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญาลักษณะ 10 วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม บัญญัติไว้ว่า มาตรา 675 เจ้าสำนักต้องรับผิดในการที่ทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกอาศัยสูญหายหรือบุบสลายไปอย่างใดๆ แม้ถึงว่าความสูญหายหรือบุบสลายนั้นเกิดขึ้นเพราะผู้คนไปมาเข้าออก ณ โรงแรม โฮเต็ล หรือสถานที่เช่นนั้น ก็คงต้องรับผิด

ความรับผิดมาตรานี้ ถ้าเกี่ยวด้วยเงินตรา ธนบัตร ตั๋วเงิน พันธบัตร ใช้หุ้น ใบหุ้นกู้ ประเภทสินค้า อัญมณี หรือของมีค่าอื่นๆ ไซร้ ท่านจำกัดไว้เพียงห้าร้อยบาท เว้นแต่จะได้ฝากของมีค่าเช่นนี้ไว้แก่เจ้าสำนักและได้บอกราคาแห่งของนั้นชัดเจน

แต่เจ้าสำนักไม่ต้องรับผิดเพื่อความเสียหายหรือบุบสลาย อันเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือแต่สภาพแห่งทรัพย์สินนั้น หรือแต่ความผิดของคนเดินทางหรือแขกอาศัยผู้นั้นเอง หรือบริวารเองเขาหรือบุคคลซึ่งเขาได้ต้อนรับ เจ้าสำนักเป็นเสมือนผู้รับฝากทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกอาศัยนำมาด้วย แม้ว่าความผิดจะไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของเจ้าสำนักโดยตรงก็ตาม ข้อยกเว้นความรับผิดของเจ้าสำนักไม่ต้องรับผิดหากความสูญหายหรือบุบสลายนั้นจะเกิดขึ้นด้วยลักษณะ 3 ประการอันได้แก่

1) เหตุสุดวิสัย เช่น เกิดไฟฟ้าช๊อต ไฟไหม้ และทรัพย์สินถูกไฟไหม้ไปด้วย เป็นต้น

2) สภาพแห่งทรัพย์สินนั้นเอง เช่น ผลไม้ของคนเดินทางที่นำมาฝากเกิดการเน่าเสียไปตามสภาพ เป็นต้น

3) ความรับผิดของคนเดินทางหรือแขกอาศัยนั่นเอง ซึ่งรวมถึงความผิดอันเกิดจากบริวารของเขาด้วย เช่น การออกจากห้องพักต้องล็อคห้องให้เรียบร้อย ปรากฏว่าทรัพย์สินหายเพราะแขกที่มาพักไม่ล็อคห้อง เช่นนี้เจ้าสำนักไม่ต้องรับผิด ทรัพย์ที่ไม่ถือเป็นของมีค่า เช่น รถยนต์ราคาสูงก็ไม่ถือเป็นของมีค่า กล้องถ่ายภาพยนตร์และกล้องถ่ายภาพนิ่ง เป็นต้น ถ้าเกิดการสูญหาย

หรือบุบสลายในขณะที่อยู่ในความดูแลของเจ้าสำนัก ถ้าไม่ได้เกิดแต่เหตุสุดวิสัย เจ้าสำนักต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายในความสูญหายหรือบุบสลายที่เกิดขึ้น

ค. สัญญายืมใช้คงรูป

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 9 ยืม มาตรา 643 บัญญัติไว้ว่า มาตรา 643 ทรัพย์สินซึ่งยืมนั้น ถ้าผู้ยืมเอาไปใช้การอย่างอื่น นอกจากการอันเป็นปกติแก่ทรัพย์สินนั้น หรือนอกจากการอันปรากฏในสัญญาก็ดี เอาไปให้บุคคลภายนอกใช้สอยก็ดีเอาไปไว้นานกว่าที่ควรจะเอาไว้ก็ดี ท่านว่าผู้ยืมจะต้องรับผิดในเหตุทรัพย์สินนั้นสูญหายหรือบุบสลายไปอย่างหนึ่งอย่างใด แม้ถึงจะเป็นเหตุสุดวิสัยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรๆ ทรัพย์สินนั้นก็คงจะต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง และการใช้ทรัพย์ที่ยืมต้องใช้ทรัพย์สินนั้น ตามปกติของทรัพย์สินนั้นเพราะผู้ยืมต้องสงวนรักษาทรัพย์สินนั้นเสมือนเป็นของตนเอง เช่น การยืมรถยนต์ส่วนบุคคลแต่เอาไปบรรทุกของ ถ้าเสียหายก็ต้องรับผิดแม้เป็นเหตุสุดวิสัยหรือยืมรถจักรยานยนต์ไปใช้แต่เอาไปให้คนอื่นเช่า ถ้าเสียหายต้องรับผิด เช่นกัน แม้เป็นเหตุสุดวิสัย ยกเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ทรัพย์สินนั้นก็คงสูญหายหรือบุบสลายนั่นเอง

ง. สัญญาจำนำ

ลักษณะของสัญญาจำนำ คือสัญญาที่ผู้จำนำได้ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่ผู้รับจำนำเพื่อเป็นการประกันกาชำรำหนี้ ดังนั้นผู้รับจำนำและผู้จำนำจึงต้องมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันตามสัญญาแต่ถ้าหากผู้รับจำนำได้นำเอาทรัพย์ที่ผู้จำนำส่งมอบให้เพื่อประกันการชำระหนี้ไปใช้ประโยชน์ หรือนำเอาไปให้ผู้อื่นใช้สอยหรือนำไปให้ผู้อื่นเก็บรักษาจะต้องรับผิด แม้ว่าการสูญหายหรือบุบสลายจะเกิดจากเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 13 จำนำ มาตรา 760 บัญญัติไว้ว่า “ มาตรา 760 ถ้าผู้รับจำนำเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกใช้เอง หรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้สอย หรือเก็บรักษาโดยผู้จำนำมิได้ยินยอมด้วยไซร้ ท่านว่าผู้รับจำนำจะต้องรับผิดเพื่อที่ทรัพย์สินจำนำนั้น สูญหายหรือบุบสลายไปอย่างใดๆ แม้ กระทั่งเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรๆ ก็คงจะต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั้นเอง

ดังนั้นทรัพย์สินที่จำนำกันไว้เป็นแต่เพียงประกันหนี้ กรรมสิทธิ์ยังเป็นของผู้จำนำถ้าไม่มีการชำระหนี้ ผู้รับจำนำมีสิทธิ์ที่จะนำทรัพย์ออกขาทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ ด้วยเหตุนี้ผู้รับจำนำจึงไม่มีสิทธิที่จะเอาไปใช้หรือเก็บรักษาในสถานที่ที่จำนำไม่ได้ยินยอมด้วย ถ้าผู้รับจำนำเอาทรัพย์ออกมาใช้ หรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้ หรือเก็บรักษาต้องรับผิดที่ทรัพย์เสื่อมราคาหรือสูญหายรวมทั้งเหตุสุดวิสัย เช่น ก. กู้เงิน ข. 10,000 บาท และจำนำรถยนต์ไว้เป็นประกันคันหนึ่ง ถ้า ข. เอารถยนต์นั้นออกไปใช้หรือให้เพื่อนยืมใช้แล้วเกิดรถไปชนกับรถเมล์ เนื่องจากถนนลื่นเพราะฝนตกและมีกระบือวิ่งตัดหน้ารถ ทั้งสองฝ่ายไม่อาจป้องกันได้ ข. ต้องรับผิดอยู่

นั่นเอง แต่ถ้ารถยนต์ที่จำนำนั้นเดิมเก็บที่บ้าน ข. ต่อมา ข. จะรื้อโรงรถเพื่อสร้างใหม่จึงเอารถไปฝากไว้ที่โรงรถเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ๆ เผอิญเกิดเพลิงไหม้ละแวกบ้านทั้งละแวกรวมทั้งโรงรถ ข. และของเพื่อนบ้านด้วย ซึ่งแม้จะยังเก็บรถไว้ที่โรงรถ ข. เองตามที่ตกลงกับ ก. รถยนต์ก็ยังถูกไฟไหม้อยู่นั่นเองถ้า ข. พิสูจน์ได้ดังนี้ ข.ไม่ต้องรับผิด การบัญญัติความรับผิดของผู้รับจำนำไว้ให้รับผิดแม้ความเสียหายเกิดจากเหตุสุดวิสัยเพื่อให้ผู้รับจำนำไม่กระทำการที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้จำนำซึ่งยังเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์หรือทรัพย์ที่จำนำเพื่อประกันการไม่ชำระหนี้

2.4.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สิน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สินได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2473 และให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2475 เป็นต้นไป ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สิน ลักษณะ 6 สิทธิเหนือพื้นดิน มาตรา 1415 มีการบัญญัติไว้ว่า “สิทธิเหนือพื้นดินไม่สิ้นไปโดยเหตุที่โรงเรียน สิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกสลายไปแม้การสลายนั้นจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย” ดังนั้นผู้ทรงสิทธิ์เหนือพื้นดินจะมีอยู่ตลอดไปเมื่อผู้ทรงสิทธิเหนือพื้นดินตาย สิทธิเหนือพื้นดินก็สิ้นไป สิทธิเหนือพื้นดินนั้นเป็นสิทธิที่จะมีโรงเรือน สิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกเป็นของตนเองในที่ดินของผู้อื่น เมื่อโรงเรือน สิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกสลายไป สิทธินั้นก็ยังมีอยู่ที่จะปลูกสร้าง เพาะปลูกขึ้นมาใหม่ และเป็นเจ้าของจนกว่าจะครบเวลาหรือมีการบอกเลิก เช่น ก. มีสิทธิเหนือพื้นดินในที่ดิน ข. โดยปลูกบ้านในที่ดินนั้นมีกำหนด 20 ปี ก.อยู่มาได้ 5 ปี พายุพัดบ้านพังหมด ดังนี้ ก.ย่อมปลูกบ้านใหม่ได้ เพราะสิทธิเหนือพื้นดินไม่สิ้นไปแม้การที่บ้านพังหมดเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัย คือ พายุ

เรื่องเหตุสุดวิสัยนับได้ว่าเป็นคำที่มีอยู่แล้ว ในบทบัญญัติกฎหมายไทยยุคเก่าซึ่งได้มีปรากฏอยู่ในกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยาและกฎหมายตราสามดวงในต้นยุคกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัญญาด้านการติดต่อซื้อขาย ในเรื่องเช่าทรัพย์เกี่ยวกับเรือที่ใช้ในการเดินทางขนส่งสินค้าเพื่อไปติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างประเทศ จากการติดต่อซื้อขายกับต่างประเทศนั้น ได้พบกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคจากการเดินทางก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้าและเรือที่ใช้ในการเดินทางต้องพบกับอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของธรรมชาติที่มาจากพายุใต้ฝุ่น ฟ้าผ่า เป็นต้น และความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของคน เช่น โจรสลัด ไฟฟ้า เป็นต้น การกระทำที่เกิดจากการกระทำของธรรมชาติและการกระทำที่เกิดจากคนเหล่านี้ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจจะถือเอาโทษแก่กันได้ เพราะไม่ได้เกิดจากความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบจากผลของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

นับตั้งแต่มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเพื่อให้มีความเท่าเทียมกับอารยประเทศซึ่งมีสาเหตุมาจากการเดินทางเข้ามาเพื่อติดต่อค้าขายในประเทศไทย เมื่อเกิดกรณี

พิพาทกันขึ้นจะได้รับความยุติธรรมจากตัวบทกฎหมายเพราะกฎหมายไทยในยุคก่อนนั้น ยังมีความล้าสมัยอยู่มากเมื่อเทียบกับของต่างประเทศ การบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ของไทย ได้เริ่มจากการร่างโดยชาวฝรั่งเศสที่ถือว่าเป็นชาติแรกในโลกที่มีการรวบรวมกฎหมายโรมัน และกฎหมายจารีตประเพณีมาจัดทำเป็นประมวลกฎหมาย ซึ่งเรียกว่าประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส หรือประมวลกฎหมายนโปเลี่ยน และประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการแผ่อิทธิพลเข้ามาในทวีปเอเชียเพื่อขยายอาณานิคมในช่วงยุคสมัยนั้น ทำให้กฎหมายประเทศฝรั่งเศสมีอิทธิพลต่อการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ในช่วงแรก เหตุผลที่มากรแต่งตั้งนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสเป็นกรรมการเพื่อเป็นการให้เกียรติกับประเทศฝรั่งเศสและลดแรงกดดันทางการเมืองในช่วงนั้น คำว่าเหตุสุดวิสัยได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดจากการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ของไทย ในมาตรา 10 ซึ่งการจัดทำร่างประมวลกฎหมายมีการจัดทำรูปเล่มเป็นภาษาอังกฤษและแปลเป็นภาษาไทยโดยนักกฎหมายชาวไทย คำว่า “ พลาติศัย” ซึ่งมาจากคำในภาษากฎหมายฝรั่งเศสว่าฟอร์ส เมเจอรอง หลังจากนั้นได้มีการแปลมาเป็น “สุดวิสัย” และ “เหตุสุดวิสัย” ในที่สุดและได้มีการเปลี่ยนจากมาตรา 10 เดิมมาบัญญัติไว้ในมาตรา 9 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ฉบับปี พ.ศ. 2466 ต่อมาเมื่อมีการตรวจชำระร่างประมวลกฎหมายในปี พ.ศ.2467 ได้ปรากฏคำว่าเหตุสุดวิสัยอยู่ในมาตรา 8 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ฉบับปี พ.ศ.2468 โดยมีการนำเอาความหมายที่เขียนไว้ โดยศาลสูงของประเทศญี่ปุ่นมาเป็นต้นร่างทำให้เหตุสุดวิสัยมีความหมายที่ชัดเจนขึ้นหลังจากที่ได้มีการประกาศบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ฉบับปี พ.ศ.2468 มาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้นในปี 2534 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ในการพิจารณา มาตรา 8 เหตุสุดวิสัย ของคณะกรรมการได้มีความเห็นเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายที่ต้องการให้มีการคงร่างเดิมไว้ แต่ในที่สุดผลการพิจารณาก็ให้คงร่างเดิมไว้และบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการบัญญัติคำว่าเหตุสุดวิสัยจึงเป็นบทบัญญัติที่เกิดจากกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างประเทศเพราะเป็นคำที่มาจากภาษากฎหมายฝรั่งเศส แต่มีการนำเอาคำแปลความหมายของเหตุสุดวิสัยมาจากศาลสูงประเทศญี่ปุ่น

การแก้ไขเปลี่ยนแปลง บทบัญญัติเหตุสุดวิสัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 1 ฉบับปี พ.ศ.2466 และฉบับปี พ.ศ.2468 มีวิวัฒนาการในด้านนิติบัญญัติในการที่จะค้นคว้าและศึกษาหาลักษณะและความหมายที่เหมาะสมของคำว่าเหตุสุดวิสัย จากตัวบทกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมและไม่มีปัญหาในด้านการใช้และตีความกฎหมายอาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 8 มีเพียงประเทศไทยที่ได้มีการบัญญัติ เพื่อให้ปรับใช้ได้กับความผิดในประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ เช่น เรื่องของสัญญา ละเมิด และเรื่องอื่นๆ แต่การที่จะค้นหาคำที่มีลักษณะของเหตุสุดวิสัยว่าเป็นอย่างไรและความหมายของคำว่าเหตุสุดวิสัยเพื่อให้ครอบคลุมทั้งความหมายและเนื้อหาย่อมเป็นปัญหาไม่ใช่น้อย ในการค้นหาจากบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศนั้นก็ลำบากยิ่งและมิใช่เรื่องง่าย เพราะไม่มีประเทศใดในช่วงนั้นได้มีการบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยไว้ในประมวลกฎหมายแต่อย่างไร แต่ยังถือว่าเป็นโอกาสที่ดีของประเทศไทยที่ศาลสูงของประเทศญี่ปุ่นได้มีการให้ความหมายของคำว่า วีไอเอส เมเจอร์ (Vis Major) ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาลาตินและมีความหมายเหมือนกับภาษากฎหมายของฝรั่งเศส คือ ฟอร์ส เมเจอรองอาจเป็นเพราะในช่วงการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ฉบับแรก ปี 2466 ที่เป็นการร่างโดยคณะกรรมการชาวฝรั่งเศสได้นำคำนี้มาบัญญัติไว้และคำว่า ฟอร์ส เมเจอรองเป็นคำที่มีการแปลความหมายตรงกับคำว่าเหตุสุดวิสัยในกฎหมายไทยนั่นเอง

ประมลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 ในลักษณะ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป ทำให้สามารถนำเหตุสุดวิสัยไปใช้อ้างเป็นข้อต่อสู้เพื่อเป็นการยกเว้นความรับผิด เพราะเหตุสุดวิสัยเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดได้เสมอ และอีกเหตุผลหนึ่ง คือ ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีผู้ใดป้องกันได้แม้จะได้ใช้ความระมัดระวังอย่างดีที่สุดแล้ว ในบางมาตรามีการบัญญัติไว้ให้ต้องรับผิดแม้เป็นเหตุสุดวิสัย ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าในกรณีธรรมดาเหตุสุดวิสัยอาจเป็นข้อแก้ตัวได้ อันเป็นการยืนยันให้เห็นว่าเหตุสุดวิสัยเป็นข้อแก้ตัวให้ผู้กรทำละเมิดไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเมื่อเป็นข้ออ้างเพื่อไม่ต้องรับผิด ดังนั้นเหตุสุดวิสัยจึงไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาว่าความเสียหายจะมีมากหรือน้อยเพื่อเป็นประเด็นในการพิจารณาความรับผิด การที่เหตุสุดวิสัยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับใช้กับลักษณะความรับผิดต่างๆ ที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเกิดจากความปราดเปรื่องของนักนิติศาสตร์ไทยในยุคก่อนที่เห็นความสำคัญของเหตุสุดวิสัย จึงได้นำมาบัญญัติและไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง นับแต่มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายในปี พ.ศ.2468

2.5 การนำความรับผิดทางละเมิดว่าด้วยเหตุอันสุดวิสัย มาใช้กับมลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน

เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนแล้ว ปรากฏว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง กฎหมายบางฉบับมีบทบัญญัติในการจัดการ ควบคุมและป้องกันปัญหามลพิษดังกล่าว ในขณะเดียวกัน กฎหมายบางฉบับมีบทบัญญัติห้ามการกระทำที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน นอกจากนี้ กฎหมายบางฉบับได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากมลพิษเช่นว่านั้น

การนำเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนนั้นจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่วางกรอบทั่วไปในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมหลักจากนั้น จะได้นำเสนอกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนตามลำดับ

มาตรฐานระดับเสียง

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ออกประกาศ ฉบับที่ 15 พ.ศ.2550 เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป วันที่ 12 มีนาคม 2540 ซึ่งกำหนดมาตรฐานระดับเสียงทั่วไปว่า

1. ค่าระดับเสียงสูงสุด ไม่เกิน 115 เดซิเบล
2. ค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบล

ระดับเสียงทั่วไป หมายถึง ระดับเสียงที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นระดับเสียงที่เกิดขึ้นตามปกติโดยเฉพาะในบริเวณที่มีคนอาศัยอยู่ ดังนั้น การวัดระดับเสียงจึงเป็นการวัดเสียงที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีคนอยู่อาศัย ประกาศฉบับนี้ ได้กำหนดรายละเอียดในการวัดและการคำนวณค่าระดับเสียงด้วย

ขณะเดียวกัน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ออกประกาศ ฉบับที่ 17 พ.ศ.2543 เรื่องค่าระดับเสียงรบกวน วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2543 กำหนดว่า ระดับเสียงที่ถือว่าเป็นเสียงรบกวนได้แก่ระดับเสียงที่สูงกว่าระดับเสียงพื้นฐาน เกินกว่า 10 เดซิเบล